

מבט על מכת הברד

הרב אליהו בלום
ראש כולל לשעבר בקליבלנד (תשנ"ח-תש"ס)
רב בית כנסת המרכזי נו"ש חיפה, אב"ד לדיני ממונות "ארץ חמדה" חיפה

עשר מכות מצרים מלמדות את מצרים ואת העולם כולו על מציאות ה', עוצמתו והנהגתו את עולמו.

ניתן לחלק את המכות לשלוש קבוצות על פי דברי רבי יהודה שהיה נותן בהם סימנים: **דצ"ך** **עד"ש באח"ב**.

שלוש המכות הראשונות עוסקות במפגש עם האלוקות וההכרה במציאותו וגדלותו.

במכת הדם נאמר:

"בַּזָּאת תִּדְעֶה כִּי אֲנִי ה'..."

"וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' בְּנֹטְתִי אֶת יַדִּי עַל־מִצְרַיִם..."

במכת הצפרדע נאמר:

"לְמַעַן תִּדְעֶה כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵינוּ"

במכת הכינים נאמר:

"וַיֹּאמְרוּ הַחֲרָטְמִים אֶל פְּרַעֲהַ אֲצַבֵּעַ אֱלֹקִים הֹא..."

בשלוש המכות הבאות המצרים מכירים את הנהגת ה' בעולמו והשגחתו הייחודית על עם ישראל:

במכת הערוב נאמר:

"וְהַפְּלִיתִי בַיּוֹם הַהוּא אֶת אֶרֶץ גֹּשֶׁן ... לְמַעַן תִּדְעֶה כִּי אֲנִי ה' בַּקָּרֶב הָאָרֶץ"

במכת הדבר נאמר:

"וְהַפְּלִיָה ה' בֵּין מִקְנֵה יִשְׂרָאֵל וּבֵין מִקְנֵה מִצְרַיִם..."

במכת השחין אנו נפרדים מהחרטומים:

"וְלֹא־יִכְלֹוּ הַחֲרָטְמִים לַעֲמֹד לִפְנֵי מִשְׁהַ מִפְּנֵי הַשְּׁחִין " [האלטרנטיבה הנסית להנהגת ה'

נעלמת]

ואז מגיעה מכת הברד, הפותחת את הקבוצה השלישית של המכות, מכות הסיום.

מכות הסיום כוחם בעוצמתם השוברת. אך מיוחדת בעוצמתה מכולן [מלבד מכת הבכורות]

היא מכת הברד שבה נעמיק קצת.

על מכת הברד נאמר בהתראה:

"כִּי בַּפֶּעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלֵחַ אֶת כָּל־מַגְפָּתִי אֶל לְבָבְךָ וּבַעֲבֹדְךָ וּבַעֲמֹךָ בַּעֲבוּר תִּדְעֶה כִּי אֲנִי כֹמֵנִי

בְּכָל הָאָרֶץ"

ואכן, ניתן למצוא בה הנהגה אלוקית מיוחדת כפי שמעיד הפסוק:

"וַיְהִי בַיּוֹם הַהוּא מִתְלַקַּחַת בְּתוֹךְ הַבָּרָד..."

חז"ל בעיונם המדוקדק הגדירו שיש כאן תופעה יוצאת דופן בייחודה גם במסגרת מכות

מצרים:

א"ר אדא... כך אש וברד מריבים זה לזה וכיון שראו מלחמתו של הקדוש ברוך הוא במצרים

נאמר ויהי ברד ואש מתלקחת בתוך הברד **נס בתוך נס**. [במדב"ר, יב]

בעניין ה-"נס בתוך נס" יש לחדד ולומר שבמכות מצרים ניתן למצוא שני סוגים של נס גלוי:

1. תופעה טבעית המועצמת באופן קיצוני כל כך עד כדי הגדרתה כנס גלוי - כמו למשל: מכת

הצפרדעים, הכינים, הערוב ועוד.

2. תופעה על טבעית - כמו למשל מכת הדם.

במכת הברד שתי ההופעות הנ"ל של הנס הגלוי שימשו יחדיו . ברד כתופעה טבעית מועצמת, ובתוכו האש כתופעה על-טבעית. לכן המכה הזו עוצמתית כל כך. בנוסף, מכת הברד ממחישה את גילוי המידות האלוקיות יחדיו, שכן גם גילוי של מידת הרחמים יש כאן; המכה היחידה בה האזהרה האלוקית נתנה מקום ל-"רא את דבר ה'" להנצל ממנה היא מכת הברד: "הִירָא אֶת דְּבַר ה' מֵעַבְדֵי פְרַעָה הַנִּיִּס אֶת עַבְדָּיו וְאֶת מִקְנֵהוּ אֶל הַבְּתִים".

אך יותר מכל גודלה ויחודה של מכה זו בא לידי ביטוי בפסוק שמופיע לאחר שפרעה מבקש שתוסר ממנו מכת הברד אומר לו משה רבנו: **"וְאַתָּה וְעַבְדֶּיךָ יִדְעֵתִי כִּי טָרָם תִּירָאוּן מִפְּנֵי ה' אֱ-לֹקִים"**.

צירוף כזה של שמותיו של הקב"ה נמצא רק בפרקים הראשונים בספר בראשית, עת האדם היה בגן עדן.

לאחר הגירוש מגן עדן לא נקרא עוד הקב"ה לאורך כל התורה בצירוף של שני השמות הייחודיים ה' **וא-לוקים**, המבטאים שיתוף של רחמים ודין [יעויין בחזקוני בראשית, ד,א]. יוצא הדופן היחידי הוא בתגובת משה לבקשת פרעה לאחר מכת הברד. מכה זו מסוגלת היתה להביא את האדם עלי אדמות להכרה הגבוהה ביותר של צירוף המידות האלוקיות . אך משה אומר לפרעה **"יִדְעֵתִי כִּי טָרָם תִּירָאוּן מִפְּנֵי ה' אֱ-לֹקִים"**. וזו תחילת הסוף.

שנזכה בימים אלו בהם יד ה' מתגלה ביתר שאת בהיסטוריה, לזהות את מידת הרחמים שבתוך הדין.

לתגובות: eyblum@gmail.com